

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

1931

КРАСАВІК

7

ба 4080 1540

19195

05

АДДЗЕЛ ПАДПІСКІ І ПЭРЫОДЫЧНЫХ ВЫДАНЫНЯЎ
БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА

АДЧЫНЕНА ПАДПІСКА НА 1931 ГОД

на часопісь літаратуры, мастацтва і крытыкі

„УЗВЫШША“

ВЫДАНЬНЕ БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА
ВЫХОДЗІЦЬ 12 КНІГ У ГОД

„УЗВЫШША“—друкуе мастацкія творы беларускіх і іншакраёвых пісьменьнікаў, шырока асьвятляе пытаньні поэзіі і наогул усіх галін мастацтва.

„УЗВЫШША“—жыва адклікаецца ў мастацкім слове на ўсе пытаньні політычнага, літаратурнага і мастацкага жыцця.

УМОВЫ ПАДПІСКІ:

на 1 год	6 р. —
на 6 мес.	3 р. 50 к.
на 3 мес.	2 р. 30 к.

АСОБНЫ НУМАР—80 кап.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: у аддзеле падпісных і пэрыодычных выданняў БДВ, Менск, Савецкая, 79, усімі кнігарнямі, кіёскамі і ўпаўнаважанымі БДВ, ва ўсіх паштова-тэлеграфных канторах і крамахі спажывецкай коопэрацыі.

12195

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

7

А Д Р А С
РЭДАКЦЫІ:
САВЕЦКАЯ, 59
Тэл. № 17-09.

М Е С Т:

Янка Лімановіч

МАЎНІВАЯ

ВЫМОУНАСЬЦЬ

апаўданы

С. Рыгораўскі

БАЛЬШАВІЦКАЯ

ВЯСНА

нарыс

Ц. Даўгапольскі

ПЕРАМЕРЗЛЫЯ

ЯБЛЫНІ

апаўданы

Юрка Бітус

ПРАГУЛЬШЧЫН

верш

ВЫКОНВАЕМ

ЗАВЕТЫ ЛЕЊІНА

СОНЕЧНЫ ПАХОД

Албша

МІХАСЬ ЛЫНЬКОЎ

гумарэска

В. Таўлай

АПОШНЯЕ СЛОВА

верш

Ефім Садоўскі

ГУТАРНА

З МАШЫНІСТАМ

нарыс

С. Грахоўскі

БАБРУЙСКІ

КОМБІНАТ

нарыс

ПА ЧЫРВОНАЙ

БЕЛАРУСІ

Маяўні Вал. Волцава

НА ХВАЛЯХ

НАПІТАЛІСТЫЧНАГА

СЬВЕТУ

БИБЛИОТЕКА
ГОС. НАУЧНОГО
УНИВЕРСИТЕТА

3959

Дзяржаўная
Бібліятэка
БССР
№ 7. 1. 19122

Майківа

Вымоўнасць

Апавяданьне Я. ЛІМАНУСКАГА

Малюнкі ЗАБОРАВА

АПОШНІЯ сонечныя праменьні зазьзялі залацістым бляскам на вокнах старога, з аблезлай жоўтай фарбай, станцыйнага будынку, адпачылі на бялява-ружовых ускрайках хмараў і распырскаліся чырваннюю дэка, далёка над лесам. Вячэрні змрок няпрыкметна павольна ахутвае станцыю. І мястэчка з праглытымі, шызымі, драўлянымі стрэхамі, і нярухомыя колёны вагонаў, і цёмна-зялёныя палосы сасняноў, што блізка абступілі станцыю з усіх бакоў. І рэчка, — якая выбягае з лесу, гульліва выгінаецца, падыходзіць насупроць станцыі блізка да насыпу самое чыгункі і зноў задорна хаваецца ў лесе, — пацямнела. Маладыя саснянікі на горцы закрылі бледную чырванню небасхілу і глянулі адбіткам у цёмнаватую процьму рэчкі. Змрок гусьцеў. Расплываліся ў нявыразнасці, клаліся шэрай плямай будынкі, дрэвы і рэчы. Сышліся станцыя ў неакрэсленым чаканьні, хаваючыся пад няўлоўнымі, як паветра, хвалямі цемры.

На крайнім пуці, тут-жа над рэчкай, выцягнуліся роўным шнуром таварныя вагоны. Са змрокам пачалася пасадка. Чырвонаармейцы расхутвалі абаранкі шынялі, апраналі іх, складывалі ў вагоны свае клумкі і, чакаючы адпраўкі, з вінтоўкамі на рамень, праходжваліся каля вагонаў, сядалі купкамі на ўскрайку насыпу, пыхкалі цыгаркамі.

Камсамолец Сяцько сядзеў абапёршыся плячыма каля сасонкі на спадзе насыпу, глядзеў бязудзельна — ласкавымі вачыма на сталёва-бліскучую процьму рэчкі. Скруціў цыгарку, закурыў і ў лянівай павольнасці абіваў прыкладам вінтоўкі пучкі травы на насып, засыпаючы іх шэрым, пухкім пяском. Пачуўся кароткі гудок, барджэй сьвіст паравоза. Сяцько, быццам на воклік, назірнуўся. Усе ўжо сядзяць у вагонах. Сяцько ня ўчуў каманьні сядзець. Цягнік крануўся павольна, нібыта чакаючы пакуль Сяцько сядзе ў бліжэйшым вагоне, папоўз чмыкаючы ў лясную прасеку.

У вагоне, куды сеў Сяцько, цеснавата. Відаць, пры пасадцы чырвонаармейцы ня трапілі ў свае вагоны. Сяцько спрабуе шукаць сваіх таварышоў: узводнага Зайнава, невялічкага крыжастага Падбярэзнага ды рухлівага жартаўніка Бардзілікі. Паштурхаўся ў вагоне, прыслухаўся да гоману. Ня чуваць іх. Здагадаўся, што сеў ня ў свой вагон, праціскаўся бліжэй да расчывеных дзвярэй вагона. Стаяць прыкра, адчуваецца стомленасць і ногі гатовы бязвольна сагнуцца. Мінулую ноч ня спаў. Чырвонаармейцы

стараюцца ў цеснаце прыстасавацца і больш выгадна сесць Сядзе і Сяцько.

Гутарка прыглушаным гоманам часам вылучаецца з вагоннага грукату. Праз расчывенныя дзверы віднеецца бледная чырванню захаду. Часам яна больш ціменш засланяецца цёмнай заслонай лесу. Іншы раз задрыжаць на ёй пасмы тэлеграфных дротаў. Верхавінка лесу з вострымі, копкавымі тупымі і роўнымі абрысамі бяжыць перад дзвярыма вагонаў, узнімаецца, прысядае ніжэй, набягае хвалямі, жыве ў імклівым разбегу. Ветру няма. Часам толькі падзьме ў вагон пахам маладой бярозкі. Майская ноч, шчодрая на весняны пах зеляніны і роўную лагодную цемру, адгукаецца рэхам з-за лесу.

Сяцько схіляе голаву, радзей бяжыць узрок па бледнавячэрняй зары і чорнай сыняе лесу. Пах зеляніны і нейкай вагоннае цьвілі асядаюць у адчуваньні, бы даўнія, забытыя ўспаміны. Заплюшчваюцца вочы, салодкая дрымота зладжвае вагонныя штуршкі ды цеснату. Сяцько схіляецца, абапіраецца на бок сьайго суседа, недалужна зьвешвае голаву, шукаючы апоры. Сяцьковы ногі нехта прыціснуў да боці. Нешта цьвёрдае ўперлася ў Сяцькоў бок. Сяцько спрабуе паварушыцца, заняць лепшае месца. Нельга ніяк вызваліцца ад прыкрай цеснаты, баліць ногі, баліць у баку, здранцвела рука. А змора і сон разгарнулі заслоны забыўнасці, сышліся гамонку ды паклалі ў безладзьзі на падлозе скручаныя постаці чырвонаармейцаў. А па-над імі схіліліся вінтоўкі, перапляліся штыкамі ў няправільныя краты. Сяцько працянаецца ўсё больш рэдка, сон распасырае над ім свае крыльы.

Прачнуўся Сяцько ад штурханьня і сумятні ў вагоне. Залез галі штыкі, парваліся краты з вінтовак, трывожны гоман падняў чырвонаармейцаў з цьвёрдага ложка. Сяцько напайсонны сеў, абапіраючыся на руку. Канчаткова абудзіў яго страшэнны, як здалося, выбух у вагоне. Гэта, праз неасцярожнасьць, чырвонаармейцаў стрэліў з вінтоўкі. Цяпер ужо Сяцько выразіла пачуў стрэлы. У цемры лесу замільгалі агенчыкі. Відаць, стралялі зблізку. Сяцько сыяміў прычыну трывогі, — палякі абстрэліваюць цягнік. У вагоне сумяціца, спалох ад нечаканасці зліваюцца ў абурэньне. Цягнік усё-такі ідзе наперад. З агульнай сумятні і гоману да Сяцько даятаюць словы:

— Да паноў вязе, Гаўрыла няшчасны.

— Няўжо на паравоз нікога не пасадзілі, павязе, сволач, да паноў.

... Відаць, стралялі зблізку...

- Застреліць гада
- Дастань яго.
- Пазаўчора з паравозам уцёк туды.
- Выскаквай, ды ня здавайся.
- Чаго выскаквай, загаду ня было.
- Дачакаешся загаду, у Пилсудзкага будзеш.

Цягнік пад абстрэлам, назьдзіва ўсім, шоў наперад. Часам па сьцежцы вагона стрыкалі кулі. Відаць разрыўныя, не прабівалі. Ня было яшчэ раненых. Некалькі чалавек у сумятні павыскаквалі з вагонаў. З іншых вагонаў пачуліся стрэлы.

— Не страляць, — крыкнуў нехта ў вагоне, дзе ехаў Сяцько.

Цягнік сьцішым ход. Быццам знарок, павольна цягнуўся пад абстрэлам. Стрэлы сьцішаліся ў адным месцы і пачыналіся ў новым. Відаць, у лесе было некалькі атрадаў.

Страляніна сьцішылася. Цягнік яшчэ пару хвілін ішоў наперад — спыніўся і таксама павольна, як і сюды, папхнуўся назад. І праз той-жа час, быццам хто вымярэў, пачалася стра-

ляніна ў лесе. У вагоне некаторыя паклаліся на падлогу, іншыя сядзелі. Без усялякай каманды пачалася страляніна з вагонаў. Сяцько ўбачыў, як па насыпу каля вагонаў прабеглі цёмныя постаці, спрабуючы сесці ў вагон. Ці тыя, што раней выскачылі з вагонаў, ці з якой-небудзь заставы, што тут вартавала, Сяцько ня ведаў. Яшчэ пару чалавек мінулі вагон, кінуўшы слоўца аб дапамозе. Раненыя былі. Ды хіба-ж ім і аставацца тут адзіноцтва ў цемры, у лесе, блізка ад ворага? — працяла Сяцько крыўдай трывогай. І пальцы сьціскалі вінтоўку нібы-та была небяспека згубіць яе.

Цягнік шоў павольна, чалавек уздагон можа здужацца з ім, здавалася, што і страляніна ў лесе перастала быць грознай небяспекай. а нагадвае трэск сякераў пры пасечцы дзялянікі.

Да Сяцькіна вагону, нібы з-пад калёс, вынырнула чалавечая постаць, учапілася рукамі за жалезны паддзвернік і спрабуе не адставіць ад вагону, ня маючы, відаць, сілы ўзьлезьці ў вагон.

— Таварышы, вазьміце... ранены... не пакідайце... прападаць тут... — пачуў Сяцько голас, у якім роспач, жалоба і просьба перамяшаліся ў адно нешта балючае, нявымоўнае.

Сяцько праціснуўся да дзвярэй і разам з бліжэйшым таварышом, што стаяў тут, спрабаваў учапіцца за раненага, каб уцягнуць у вагон. Аднак, той відаць, ад нядужасьці, ці можа — спатыкнуўся ў цемры, на няроўнасьці — пахіснуўся і паваліўся. Толькі рукі моцна прыліпілі да жалезнага паддзверніка і ранены пацягнуўся павіснуў на руках. Што хвіліну ён можа папасьці пад колы вагонаў.

Сяцько без развагі скочыў з вагону, пакінуўся наперад, стаў рачком, утрымаўся. Падбег да вагону, схопіў у абдымкі рапе-

нага каля паяса і, натужыўшы сілы, бег з цяжкай паклажай, каб не астацца ад вагонаў. Выбраў зручны момант, як мага бліжэй падбег да дзвярэй. І, наколькі мог, падняў перад сабой раненага. З вагонаў учапілася за каўнер раненага пара рук. Сяцько, зьмяніўшы рукі, стараўся падштурхаваць яго ўгару. Страляніна з лесу пасыпалася часьцей. Цягнік паскараў ход. І калі Сяцько падсаджаў раненага, абхапіўшы яго за ногі, а таварышы з вагону ўжо моцна ўчапіліся і пацягнулі раненага ў вагон, Сяцько адчуў, як у плячы правай рукі яго востра кальнула. Зьвіхнуў, ударыў? Рукі раптам аслаблі, выпусьціў раненага. Яго, аднак, пацягнулі ў вагон. Сяцько спрабуе сам ўскочыць ў вагон, схопіўся рукамі за вушак дзвярэй. Спрабуе бегчы, каб не застацца ад вагону, а ногі ня слухаюць. Аслаблі рукі, адарваліся ад вушака. Сяцько хоча ўхапіцца яшчэ раз за другі вушак дзвярэй. Штурханула вагонам, ногі зачэпіліся за шпалу, паваліўся вобзём. Цяжка з натугай устаў на ногі. Спрабуе ісьці, ня можа. Болю працяла плечы, аглушыла неяк галаву. Не ўстаяў, пахіснуўся, паваліўся на ўскрайку чыгуначнага насыпу.

Лязгалі міма Сяцько адзін за другім вагоны. З шыпеннем прагрымеў паравоз. Сьцішалася ў лесе страляніна. Сьцішаўся і гук ад цягніка, бег у далечынь, рассыпаўся, заміраў над дрымотнымі лясамі. Сяцько смутна зразумеў, што ён астаўся ад цягніка. Ляжаў так некалькі хвілін, працяты ўсё больш пякучым болям, блізкі да няпрытомнасьці.

З лесу пачуўся шолан. Здалося ветрык узняўся. Праз боль успомніў, што астаўся ў лесе, што была страляніна. Сьцімаў, што за шолан. Спрабуе падвіцца, сеў толькі, але ізноў, нібы магнэсам, пацягнула да зямлі. Сяцько спрабуе павярнуцца на другі бок, можа лепш будзе ўстаць. Папаў на руб чыгуначнага насыпу і пакаціўся па ім. Бязвольна, сьцяўшы зубы ад болі, падаўся покату, пакуль ня спыніўся на роўным месцы. Падняў галаву, і вачыма, затканымі змрочнасьцю, азірнуўся. Ubачыў на лузе, каля самога лесу цёмную купіну разложыстага куста. Робячы апошнія патугі, Сяцько спрабуе дакаціцца да куста. Зусім блізка шолан у лесе, чуцна гамонка. Сяцько сьпяшаецца, і кожную сажань перамагчы больш марудна і цяжка. Папоўз у той бок, дзе галінкі зьвесіліся над самай зямлёй, падгарнуў іх галавой, шчыльнай прытуліўся да куста, абгарнуўшы яго напайкола.

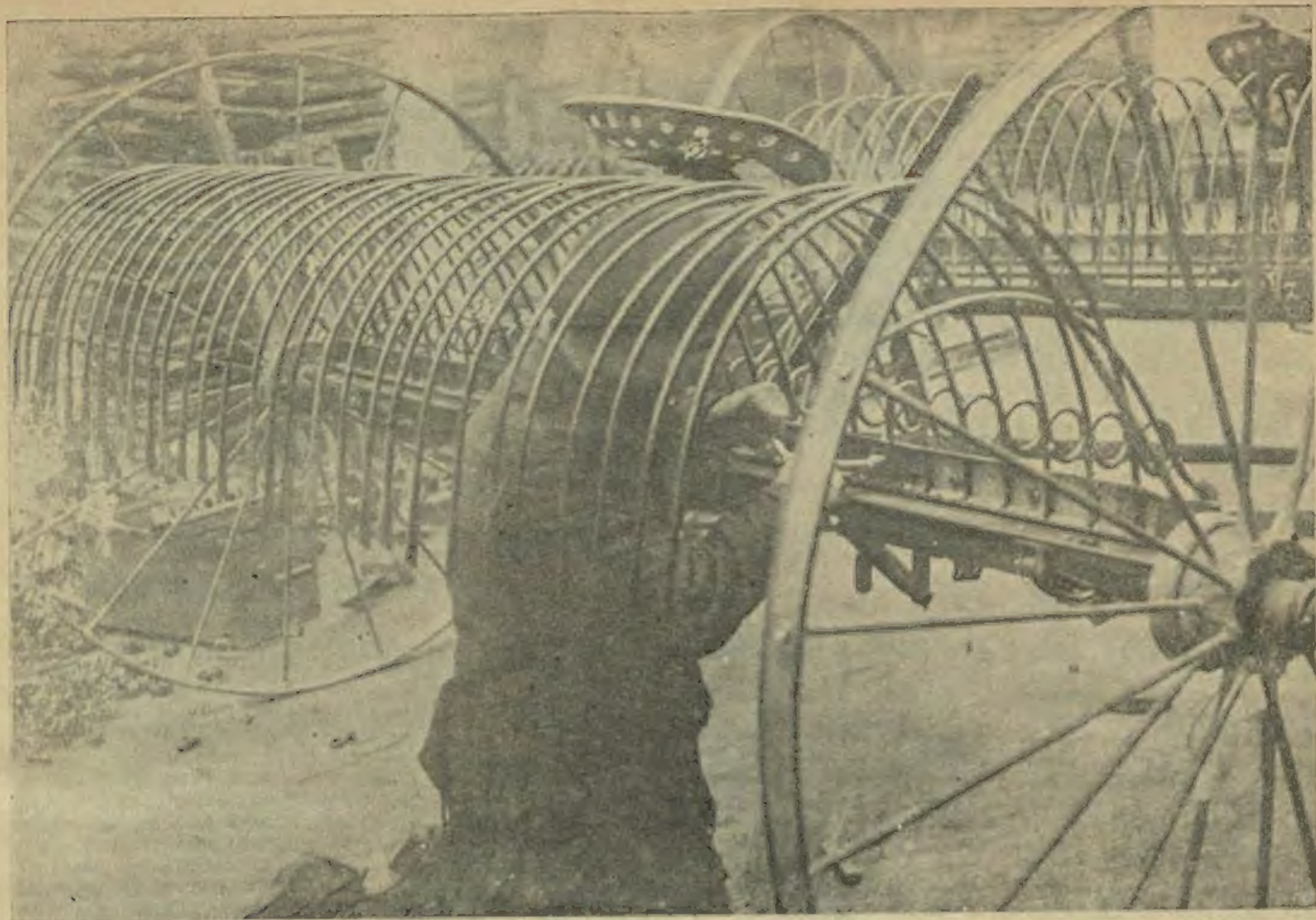
Сяцько абдала водырам сьвежае травы, бярозкі і камваліі. Патрывожаная ціш ночы яшчэ шчыльнай заліла

сонны гушчар. Не варушацца галінкі, не шапацалі сьвежыя лісты. Толькі цемра вакол Сяцько згущаецца. Толькі ў вушцы нейкае далёкае гудзеньне. І боль пякучая, але нявыразная, далёкая. На хвілінку Сяцько быццам ачунаў. Уччу, як стукаецца сэрца, учуў недалёка на чыгунцы людскую гамонку.

І ўсе гэта заглохла, закрылася імглістасьцю, распарушылася, расцяклася паміж дрэў і кустоў, зьмяшалася з цемрай. І зорка пакацілася залацістым шрамам ды спынілася над лесам, не адважылася патрывожыць цёмравую гушчу, што паслала пасьцельню майская поч дрымотнаму бору.

.. Сяцько схопіў у абдымку раненага...

БАЛЬШАВІЦКАЯ ВЯСНА

Нарыс
РЫГОРАЎСКАГА

СТАЯЛА восень. Шэрая імгла захінула шырокі прастор, равы, лес. На дварэ хлюпала рэдкая, цякучая грязь. Людзі пахаваліся па хатах. Хацелася захавацца куды-небудзь далей ад вільготных вокнаў, ад жаласлівага стогну ветру. Марудна пасоўвалася вячэрняя імгла. Яшчэ больш халадала. Дождж ліў за шыю, дрыгота пранізала ўсё цела. У хаце-чытальні мігацеў агенчык. Шэрай плямай падала сьвятло праз акно на лужыну. У хаце было вільготна і золька. Паволі прыходзілі сяляне, збіраліся па кутках, гутарылі, гаварылі. І піха было ў хаце, быццам аніводнае душы тут няма. Гутарылі аб нечым сур'ёзным, важным. І хоць кожны гаварыў, уголас выказваў свае думкі, але здавалася, што ніводзін з прысутных ня выказваў усё, што думае, не адкрывае ўсё свае карты.

— А калі...
— Ші лепей...
— А што будзе, калі...

І хоць усе гавораць, але кожны яшчэ думае сам па сабе. Махорачны дым ахутваў прысутных. Пачаўся сход. Спачатку слухалі даклад аб агульных задачах, чарговай вясне. А потым, як скончыўся даклад, пацякла жвава гутарка аб сваіх вясковых справах, аб хлебе, плугох, малатарні, кудакх, загатоўках збожжа, вывазцы лесу.

Успаміналі мінулую вясну, загатоўку збожжа.

Глухое змаганьне ішло па вёсках. Кулакі стараліся ўзяць сваё і імкнуліся пралезці паўсюды, спрабавалі ўзяць назад пад свой уплыў беднякоў, батракоў. Рознымі метадамі дабіваліся яны гэтага. У вёсцы Ветрагонь беднякі батрачылі ўсе лета за тое, што зімой бралі ў кулака каня, каб прывезці дроў, а ў вёсцы Хракі бедната адпрацоўвала ў кулака цэлае лета за хлеб, пазычаны ўвесну.

Разгарнуліся адкрытыя баі. Галоўнай прычынай з'явіўся хлеб. Ужо люты на дварэ, а загатоўкі яшчэ ня выкананы. Ходзяць кулакі з падкулачнікамі, пасьменваюцца.

— Нам з хлебам сыяшася няма куды. Ляжыць, есьці ня просьці. Палатак? Заплочаны. Квіткі—вось яны. І самаабкладаньне заплацілі і аднаразовы культурны—таксама.

Вось тут партыйная ячэйка і паставіла пытаньне перад беднатай і сярэднякамі:

Дапамагчы дзяржаве—сбраць хлеб! Даць хлеб рабочым, даць хлеб Чырвонай арміі.

Пачалі праводзіць сходы, пачалі работу ў групах бедната, не адразу, але паднялася бедната на дапамогу дзяржаве. А калі пачалася барацьба за хлеб, болей выразна пачало выяўляцца, хто-ж дапаможнік савецкае ўлады, а хто вораг. Націснулі на кулацтва. А на націск кулацтва, як адзін, адказала:

— Няма хлеба.

Цэлая кулацкая забастоўка.

Вось тут яшчэ больш згуртавалася бедната вакол ячэйкі камуністаў.

— Хлеб ёсьць. Схавалі, але ёсьць.

Глянулі ў пуні, а хлеб у кулакоў пад сенам ляжыць, у ямах закапаны. Па-баявому паднялася бедната. Актыўная работа, уцягненьне новых пластоў бедната, актывістаў-сярэднякоў узняло жыцьцё кожнае вёскі. І на сходах узнялася актывінасьць. Раней, бывала, на сходы не зацягнеш, а зараз народ хваляй валіць. Збожжавыя загатоўкі былі праведзены па-рэвалюцыйнаму. Вось тут і выплыла пытаньне, што далей жыць так няможна.

З цёмнага кута падняўся худы стары з вялікай сівой барадой і са скаргай падышоў да стала.

— Зьнемагаешся, зьнемагаешся, а з лапцяў ніколі ня вылазіш. Горш нашага жыцьця няма нідзе. Коняй няма. Дроў няма. А ў горад ісьці, ды куды нам... Непісьменныя.

Справа зацягнулася за поўнач. Па-ранейшаму на вуліцы плакаў дождж. Праз разбітыя шыбы ўрываўся вецер, прымушаў людзей яшчэ больш сыціскацца, яшчэ больш чадзіць махорачным дымам.

Зноў з кута падняўся чалавек з пасівелымі валасамі, з пасівелай барадой. На ім вісеў гадамі панашаны сялянскі кажух. Маўжліва падышоў да стала. Пастаяў крыху, аглядзеў аўдыторыю сваю, цяжка і важна кінуў асобныя словы:

— Правільна кажуць комуністы—коллектыў трэба арганізаваць... Лепшае жыццё пойдзе.

Як вулей загудзеў сход.

— А ў суседзяў нашых нічога ня вышла!

— А там кулакі пастараліся.

— Праўда кажа—новае жыццё пойдзе!

— Баба ня хоча...

— Ты і дзеці хочаце, баба таксама захоча.

Відаць было, што доўгімі ночамі кожны з прысутных дакладна абдумваў гэтую справу, што не адну ноч не давала яна ім спаць. Нарэшце колгас быў утвораны.

* * *

Калі быў выдрукаваны артыкул т. Сталіна, сяляне скардзіліся на брыдкія перагібы, дапушчаныя старшынёю сельсавету. Ён няправільна правёў абкладаньне. Абкладаў за тое, што пашыралі засеў. Няправільна раскулачаны былі некаторыя сярэдніякія, а часам і бядняцкія гаспадаркі. Гэта ён, ходзячы па хатах, крычаў:

— Арыштую. У востразе згнаю, калі ў колгас ня пойдзе!

Мелі рацыю мужыкі, правільна скардзіліся яны. Уважліва слухалі яны артыкул Сталіна. Чыталі, перачытвалі. Горача абгаварвалі.

— А ты нам, таварыш, яшчэ раз тое месца пачытай.

Зноў чыталі. Зноў гаварылі, спрачаліся.

— Хто адышоў ад нас, з колгасу выпісаўся?—пытаецца сакратар ячэйкі.—Той, хто пад нагамі блытаўся. Няхай ідуць. Бязумоўна, шкада, але што-ж зробіш? Затое засталіся самыя моцныя... Гляньце, хто застаўся. Хіба мы не пераможам? Яшчэ як, ого!

— А мы дапаможам,—крыкнуў жаночы голас з цемры.

Наступіла вясна. Пухкім зрабіўся сьнег на палёх. Псаваліся шляхі, бушавалі ў равох струмені вады па начох, набракаў сьнег і чарнеў, як чарнее нябожчык.

У кіраўніцтве колгасу наступілі самыя гарачыя дні. Памяшканьне колгасу—дом адабраны ў кулака—нагадваў сваім выглядам штаб вайскавой часці 1920 году. Паўсюды было шмат народу, накурана, шумна. Тут абгаварваліся самыя пільныя, самыя важныя пытаньні.

— Як з насеньнем? Ці ўсё сабралі?

— Ці будзе формаліны, каб насеньне пратруціць?

— Калі прыдзе рабочая брыгада, каб дапамагчы рамантаваць сельскагаспадарчы інструмент?

— Ці будзе хоць адзін трактар у вас? А ў Койданава цэлая машына-трактарная станцыя.

І колькі было гутарак вакол шчаслівых койданаўцаў. Якая зайздрасць!

Хіба пералічыш усе пытаньні, якія выплываюць тут у кожную гадзіну, у кожную хвіліну. Кожны ўвайшоўшы прыносіць цэлую жменьку ўсплыўшых распарадкам новага жыцця пытаньняў. І ўсе зьвярталіся сюды, каб тут атрымаць адказ, дапамогу.

У маленькім пакойчыку, абклееным масай плякатаў і абавязковай пастановай „мурыць забараняецца—штраф адзін рубель“, начаджана так, што дыхаць цяжка чым. Тут нешта накітавалі габінэту старшыні і яго намесніка. Першы—быўшы пастух, другі—рабочы-дваццаціпятицісячнік. Яны ня ведаюць спакою. Удзень, уначы, заўсёды на рабоце.

Першай спробай для колгасу была веснавая сяўба. Да сяўбы кулакі і падкулачнікі вушы прагудзелі.

— Лёгка вам языком трапаць... Вось убачыце, каб ногі мае ўсохлі, што, як ворыва прыдзе, з полі ўцякуць.

Некаторыя адзінаасобнікі паддаквалі.

— Во колькі зямлі ўзялі. Убачым, колькі засеюць яны.

23 красавіка—дзень нараджэння Леніна—вёска Ветрагоны бачыла нешта надзвычайнае, нікім нябачанае. На царкоўным пляцы выстраіліся плугі, бароны. Трыццаць два кані стаялі, гатовыя па камандзе рушыцца ў бойку.

Гэта быў першы пробны выезд, першая праверка гатоўнасці да веснавой сяўбы.

Зьбіралася вёска. Глядзелі. Правяралі, ці добра адрамантавалі плугі заводскія хлопцы, ці добра счэплены бароны. Адыходзілі, зноў падыходзілі, мацалі, правяралі.

— Так... Нічога. Добра.

Адна думка была ў кожнага колгасніка:

— Сеяць-бы хутчэй. Сеяць... Араць трэба.

На сходах гаварылі:

— Кулакі, падкулачнікі і шаптуны думваюць усё, як-бы нам сарваць бальшавіцкую сяўбу. Таварышы колгаснікі! Б'ём трывогу! Не дамо сарваць нашу вялікую справу. Арганізуем сяўбу, каб нанесці руйнуючы ўдар усім малаверам, усім ворам.

Колгас застаўся жыць

Ніколі зямля ня бачыла нічога падобнага. Працавалі колгаснікі так, як ніколі не працавалі. Аралі коньмі. Трактары ня было. Тэхнічная сіла—рукі. Працавалі і перамаглі.

— Засяваць толькі палі. Даць хлеб дзяржаве. Паказаць, што колгаснікі працуюць лепш за аднаасобнікаў. Паказаць, што колгас ня тое, што аднаасобная гаспадарка.

І сеялі.

На многа былі перавыкананы плянны. Павялічылі плошчу сяўбы ў паўтара-два разы.

І гэта ўсё толькі сваімі сіламі, тымі самымі людзьмі, коньмі і машынамі, якія раней засявалі ў два разы менш. Вось калі убачылі сяляне вёскі Ветрагоны, што значыць працаваць у коллектыве, супольнымі аб'яднанымі сіламі. Зразумелі яны, што новае жыццё расьце і мацнее ў баёх.

У самых колгасах ідзе яшчэ змаганьне з рэшткамі старога. Адрэзу людзей не пераробіш.

Старое лезе з розных шчылінаў.

Самы час работы, і раптам... сьвята якогасці Міколы. Кліча званам поў, і ёсьць такія, што гавораць:

— Ня будзем працаваць сёньня.

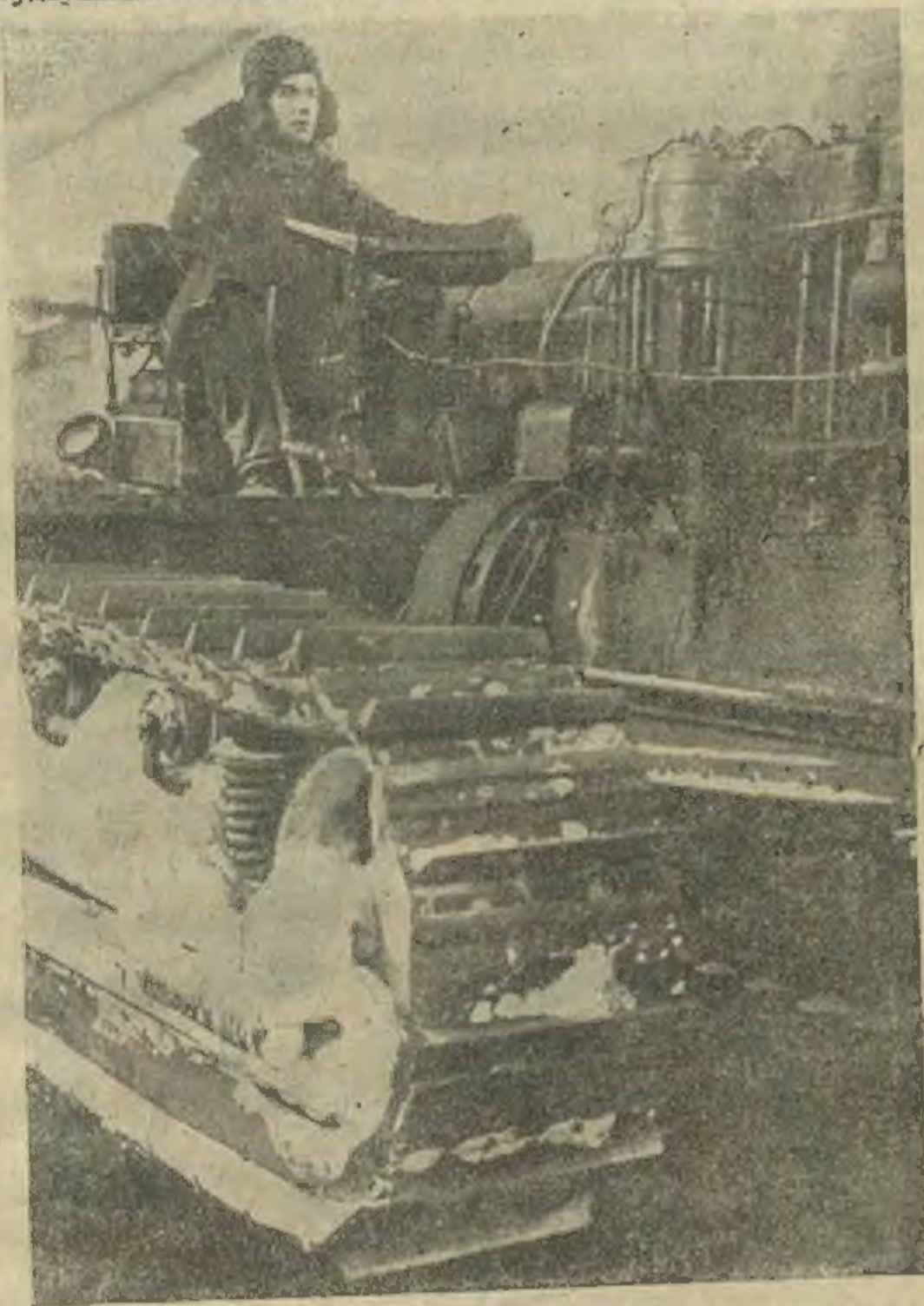
І ўсё-ж, ня глядзячы ні навошта, мацнеюць колгасы. Коллектыўная праца, плянаваць, правільнае выкарыстаньне сіла даюць куды больш прыбытку, коллектыўная праца раз назаўсёды зьнішчае кулацтва як класу і вызваляе сялян ад нявольніцкай працы на кулака.

Перамагае новае жыццё. У гэтай перамозе колгаснікам дапамагаюць рабочыя горады, даючы машыны, трактар, комбайны...

І будзе час—забудуць людзі пра касу, забудуць пра сярпы. Ім на зьмену ідуць машыны.

І ці не таму так шырока раскінуліся колгасныя палі, ці не таму цёплы вецер прабягае па высокай, густой ярыне, ці не таму колгасны ўраджай абяцае быць такі багаты,—што мільёны людзей, якія стагодзьдзямі гнулі сьпіну на пана, убачылі і ўступілі на ланіцкі шлях, на шлях да новага сьветлага жыцця?

І ці не таму разам з намі так радасна ўхмыляецца ў небе сонца, што і яно перайшло на новую службу—сьвяціць і лямінам вызваленых рабочых і сялян—гаспадарам новага жыцця—будаўнікам бальшавіцкай вясны.

Пасьля пробнага прабегу падрыхтаваны да бальшавіцкага наступу.

Апавяданьне Ц. ДОУГАПОЎСКАГА

Малюні ДАВІДОВІЧА

...Я? Які ў часы царызму быў на тры гады сасланы ў Валагодскую губерню за ўдзел у нелегальным сходзе. Я? Які маю трынаццацігадовы стаж савецкае работы? Які на ўсіх адкрытых сходах нашае партыйнае ячэйкі зьяўляюся самым актыўным удзельнікам у сэнсе аналізу дзяржаўных і партыйных пастаноў... Я наскрозь савецкі чалавек.

На дварэ лютавала завіруха. Час-ад-часу вагонным вентылятарам уцягвалася сюды сьвежае марознае паветра, і адзіночныя сьняжынкі, якія нядвухсэнсоўна напаміналі, што ў гэтую марозную ноч вы знаходзіцеся ў добра напаленым вагоне і ляжыце на чыстай пасьцелі, атрымнай ад правадніка.

У жорсткім спальным вагоне было вольна і прасторна. У нашым купэ мы сядзелі толькі ўдвох—я і ля мяне другі пасажыр з паголенай галавой.

Чалавек, які гаварыў, рыхтаваўся да ночы. Ён пачаў распрацаваць, як у сябе дома, ён сам зноў паслаў пасьцель і, відаць, яму надзвычай спадабалася цёплая ў клетачках коўдра ангельскага сукна, з прыемнасьцю маюў яе краі і сказаў:

— Вось, вось гэтая коўдра—мая старая знаёмая. Гэтую коўдру мы ў спадчыну атрымалі ад старой улады і цяпер яшчэ яна новая і моцная. Проста прыемна накрыва ёю. Бярэце нашыя

буфэты ў дваццаць чацьвертым годзе—мы-ж імі ганарыліся, замежныя турысты захапляліся імі. Дзе-ні-дзе ў нас зьяўляўся ўжо швэйцар у бакенбардах, шыкарны гарнітур, адпаліраваная піяніна, ды з нашай савецкай эмблемай—серпам і молатам. Я быў надзвычай задаволены. Служачыя вагонаў, служачыя вакзалаў ня зьменьваліся штодзень, навучаліся распазнаваць частых пасажыраў, віталіся з вамі, а ў ларозе гэта вельмі прыемна... А цяпер, а цяпер... Што знайсці можна ў нашых буфэтах і што знайсці можна цяпер на станцыях. Мы, да рэчы, праяжджаем зараз станцыю Яблыка. Яшчэ два гады таму нідзе вы тут усяго маглі знайсці. А галоўнае вы тут маглі знайсці... А ну-ка,—націскае ён на свайго слухача,—чаму гэтая станцыя завецца Яблыка... Таму, што тут цэнтр зьмяняга яблыка, сапраўднага антона, гучнага і сакавітага і сьпелага, які аддае пахам сьвежае ванілі, як гэта ў апошнія часы любяць кваліфікаваць—сапраўднага экспортнага яблыка. Якраз у гэты час на гэтай станцыі можна было знайсці мёрзлае яблыка гэтага гатунку, што падобнага не знайсці ва ўсім Саюзе. Гэта ня быў гнілы яблык, які ад марозу адразу бруіць пачынае і фактычна гніе, а мы завесм мёрзлым... Божа барані. Пад ружовай скуркай яблычнага яблыка заўсёды пачыналася белая, сакавітая, салодкасьцю правізана мяккасьць. Тутэйшыя жыхары навучыліся рыхтаваць свае яблыкі на свой, уласны звычай... Я ніколі ня мінаў гэтай станцыі. Я нават меў сваю знаёмую гандлярку—маладую, крамяную дзяўчыну з добрым сьміцкім тварам і родзінкай на правай шчаце. Сярод усіх пасажыраў яна мяне заўсёды распазнавала. Яна, бывала, спыняла мяне і гаварыла: «Купіце зноў у мяне яблыкі, зноў купіце яблыкі ў мяне». Было так прыемна, так прыемна было. А цяпер—вы-ж бачыце, што цяпер—цяпер я павінен легчы спаць яшчэ раней Яблыка. Каб на станцыі Яблыка ня было яблык—далей ужо ісьці няма куды... А можа... не, я апраўся. Ня можа быць, каб у Яблыка, яблык ня было. За вакзалам мусіць стаяць яшчэ апошнія прадаўцы яблык. Магчыма, што яшчэ спаткаю тут маю знаёмую дзяўчыну з сьміцкім тварам і родзінкай на правай шчаце...

Цягнік замарудзіў ход. Праз сьнегам засыпанае вакно паказваліся вагеньчыкі. Мой сусед нанова адзоў штаны, камашы, паліто на сябе накінуў і пайшоў да выхаду.

Ніхто на станцыю ня вышаў. Лютаваў вечер. Сьнег яшчэ больш шалёна біў па заваяным акне. Наш пасажыр доўга мярудзіў, відаць, усё шукаў ён за вакзалам гандляроў мёрзлых яблыкаў, а тымчасам да нас у вагон на станцыі Яблыка зайшоў пасажыр у бразэнтавым паліто напавярх мяккай авечай шубы, страсянуў з сябе сьнег і мароз, агледзеўся і заняў адно з вольных месцаў у нашым купэ, распрануўся і радасна пачаў трытаць цёплае паветра вагону.

— Цёпла ў вагоне,—сказаў ён, разьняўшы свой бразэнтавы мех. Пасажыр яшчэ быў даволі малады. Яго твар сьведчыў аб вясковым паходжаньні. Яго мова, акцэнт—што ён тутэйшы, з гэтых краёў. Яго багаж і адзеньне—што ён каморнік, або аграном, ці ветэрынар, а мо' і проста вясковы грамадзкі дзеяч, але ва ўсякім выпадку, ён мае адносіны, блізкія адносіны да сельскай гаспадаркі.

Заспелы ўлягзеў у вагон мой сусед, аматар мёрзлых яблыкаў, ужо пасьля другога званка, калі цягнік цяжка рушыўся

...Ён пазнаў знаёмую дзяўчыну...

3 Месца. Суседу майму нават і ня крыўдна было, што ён вярнуўся ў вагон з пустымі рукамі. Ну, так,—інакш і не магло быць. Ён нават і ня зьбіраўся тут яблыкі знайсці. Ён, пераважна вышаў для таго, каб паглядзець старую добрую станцыю, месца калішняга сытнага буфэту, заўсёды сьветлага і смачнага буфэту, які яшчэ зусім нядаўна так добра працаваў.

— І думаць няма чаго,—дэклараваў ён.—Вымерлі яблыкі, нібы памялом зьмяло.

— І вашую знаёмую сэмтку...

— Жартуеце? Кажуць, вам,—зьмяло... Ніводнае жывое істоты... А вы, таварыш, вы ня з Яблыка?—зварнуўся ён да новага пасажыра.

— З гэтае мясцовасьці,—адказаў выскочы чалавек.

— Вы, мусяць, дазволіце аб нечым вас спытаць.

— Спытайце.

— Куды падзеліся тутэйшыя яблыкі?

— Магу вам вельмі дакладна адказаць на гэтае запытаньне.

— Так, нават?

— Так, так.

— Дык куды-ж яны ўсё-ж падзеліся?

— Старыя сады?

— Старыя, старыя.

— Частка ліквідавана, а частка ёсьць.

— Ліквідавана? Чаму ліквідавана?

— Дрэва думаеце вы, вечна жыве?

— Бязумоўна не... Выбачайце—глупства... Гэтыя яблыкі... Яблыкаўскія славуць мерзлыя яблыкі... Куды яны падзеліся?

— Ёсьць яшчэ і мерзлыя яблыкі.

— Вы маеце пры сябе?

— Пры сябе ў торбе.

Ён усунуў руку ў бразэнтавы мех, выняў бляшаную консервную скрынку і падаў яе нашаму пасажыру. Мы ўсе агледзілі скрынку. На яе наклеена была этыкетка з надпісам: „Мерзлыя яблыкі“, і намалёваны ружовыя яблыкі. Мастак, відаць, стараўся паказаць яблыка ў яго натуральным выглядзе, але яму гэта ня ўдалося.

— Значыць, консервы?

— Так, консервы.

— Значыцца, у такім разе, Яблыка таксама індустрыялізуюцца?

— Вядома.

— І са ўсёй траскатнёй у пяць год?

— У гэтую пяцігодку, абавязкова ў пяць год.

— З вызначанымі плянамі?

— Якія мы ажыццяўляем да тэрміну.

— Вы, што, аграном?

— Як бачыце.

— Цікава,—прагаварыў наш пасажыр, а Яблыкаўскі аграном тымчасам выняў з бразэнтавага меху мапу на цвёрдай кардоннай падкладцы і шпарка разгарнуў яе. Мы ўсе азнаёміліся з садовым плянам Яблыкаўскага раёну. На мапе намалёваны былі як старыя, так і новыя сады, а таксама і тыя, якія сёлета маюць насадзіць. Пакуль кожная яблыня мае свой пункт, так што на мапе паказана ў шахматным парадку фактычная колькасць

яблыняў, ды ня толькі яблыняў, але ўсе фруктовыя дрэвы і нават агадныя кусты, якія будуць яшчэ насаджаны.

— А што тут у вас у цэнтры намалёвана?

— Гэта консервны завод, што працуе ўжо і які ў 1933 годзе будзе рэканструяваны. Не забывайцеся, што ў 1933 годзе мы будзем мець новых шэсьцьсот тысяч яблыняў зімовых гатункаў.

— А што адзначае той малюнак, што ля ракі?

— Мы будзем тут лесапілку... Яблыка сёлета патрабуе багата тары.—Ён назваў вялікую лічбу скрынак.

— А гэта?

— А гэта ў нас яшчэ пад знакам запытання. На-онт бура-

коў гутарка ідзе. Мы вядзем перамовы з Цукартрэстам дазволіць нам мець свае ўласныя буракі, а таксама сваю невялікую цукроўню, гэта нам тання каштаваць будзе.

Паголены пасажыр матаў галавою і раптам выстрэліў:

— Рэ-кон-струк-цыя.

Апошні гук наш савецкі чалавек адлучыў ад усяго слова, так, што атрымаўся нібы сепаратар.

— Э!

А аграном, адчуўшы сябе пакрыўджаным, адкрыў бляшаную скрынку консерваў і паказаў нам яе ўсім. „Мерзлыя яблыкі“ выглядалі вельмі добра і відаць, былі вельмі смачныя.

— Вы можаце пакаштаваць, таварыш, запрапанаваш аграном.

Хутка заснула ўсё купэ. Разбудзіла нас раніцою прыбіральніца вагону. Яна зайшла да нас з мятой і распачала работу. Мы ўсе яшчэ туліліся ў цёплых, ангельскага сукна коўдрах. Тут у вагоне ня было куды сьпяшацца, але раптам мой сусед закрычаў.

— Таварышка!

Прыбіральніца спыніла на хвіліну сваю работу і паказала свой твар.

— Ну, так, памяць не ашукала мяне, вы з Яблыка.

— А калі з Яблыка?

— Вы, здаецца... вы стаялі... вы калісь... вы зімою... Пытаюся... Вось, пра гэтыя мерзлыя яблыкі...

— Гаварэце выразна.

— Вы прадавалі ў Яблыка мерзлыя яблыкі?

— Калісь.

— Яшчэ зусім нядаўна... летась.

— Я ўжо маю двухгадовы працоўны стаж—ня летась.

— Але вы тая самая?

Яўрэйская дзяўчына з родзінкай на правай шчаце не адкажала, пачырванела і засьмяялася.

Яна прыбрала нашае купэ і выходзіўшы заўважыла майму суседу:

— Цюфяк, у вас цюфяк падае, прыбярэце свой цюфяк,—і зачыніла дзьверцы нашага купэ.

Сакавік 1931.

Пераклад з арыгіналу
Б. Кліячука.

ПРАГУЛЬШЧЫК

Ах, сябра мой!
Ты зноўку п'яны
Ізноў па блытаных шляхах
Пашоў шукаць
Далёкіх плянаў,
Далёкіх нам
Таварышоў.

Ты з вёскі сам
А стаў рабочым.
Мы рады гэтаму былі...
Зьвяло віно...
Ты сёння прочыш
І сам няведаш
Куды.

Другія ўдарнікамі сталі.
Адалі сэрца барацьбе.
А ты згубіў
Закалку сталі
Стаў чалавекам для сябе.

Ну, што-ж, браток?
Завод ня грош.
Завод ня цапка для збавы.
Тваіх прагулаў
Ржавы нож
Ня зьнічыць творчага запалу.

Мільёны, рушылі, пашлі
Ламаць граніт
Старой стыхіі—
Іх не параніць боль душы
І ветры дзікія ня схіляць.

Юрка Бітус.

Ажыццяўляем заветы Леніна.
ПРАЗ ЭЛЕКТРЫФІКАЦЫЮ ДА КОМУНІЗМУ.
На здымку: работы на гідроэлектра-
станцыі на р. Мутале (Сярэдняе Прыпяццэ). Гэтым
тут паддзялены моманты міжсавецкай
падачы ваганятак для землярнай выемкі
на Сагорыйскім плято.

Мы павінны рухацца ўперад так,
як рабачая клыса ўсяго сьвету.
Гледзячы на нас, магпа сказаць:
"ВОСЬ МОЙ ПЕРАДАВЫ АТРАД,
ВОСЬ МАЯ УДАРНЯ БРЫГАДА,
ВОСЬ МАЯ РАБОЧАЯ ЎЛАДА".
СТАЛІН.

КАДРЫ З ФІЛЬМУ

СОНЕЧНЫ ПАХОД

Сцэнарыст АН. ВОЛЬНЫ
Рэжысэр КОРШ

ФІЛЬМ „СОНЕЧНЫ ПАХОД“ АДБІВАЕ ПРОЦЭС
КОЛЕКТЫВІЗАЦЫ СЕЛЬСКАЕ ГАСПАДАРКІ.

МІХАСЬ ЛЫНЬКОЎ

ЛІТАРАТУРНЫ СІЛУЭТ

Гумарэска

ПЕРАД тым, як нарадзіўся Міхась Лынькова, яго маці доўга меркавала аб будучай долі свайго сына

— У літаратуру пойдзе,—меркавала яна,—туды, дзе пяцідзесяцігадовы сіротка Байкоў крытыкай займаецца. дзе дзядзенька Грамыка вершыкі піша, а маэстра Цвікевіч іх выдае,—і ад адных толькі гэтых думак Міхась Лынькоў ледзь ня стаў чалавекам, які не радзіўся.

Але, з другога боку, меркавала маці, будучы Чарот,—ужо тры гады, як у ночвах гушкаецца, будучы Платон Галавач з будучым Мурашкай у конікі гуляюць, праз гадоў пятнаццаць Андрэй Александровіч нароўзіцца,—разам мо' працаваць будучы... рашыла маці і нарадзіла Міхася Лынькова.

Бацька Міхася Лынькова чыгуначны рамонтны рабочы палізеў на твар сына, які нарадзіўся, і заўважыўшы нейкую сталасць і сур'ёзнасць (якая ня гледзячы на годы засталася на твары Міхася і да гэтага часу) памылкова сказаў:

— Качагарам будзе... а то і на памочніка машыніста выб'еца...
..Як чытач ведае якраз ня тое і ня другое з Міхася Лынькова ня выйшла...

Пасля гэтага кароценькага ўступу я пераходжу непасрэдна да біяграфіі Міхася Лынькова.

Першыя весткі аб Міхасі Лынькову мы знаходзім у мінулым стагоддзі.

У 1899 годзе адзінаццацігадовы Міхась Лынькоў у сваіх мэтрычных запісах запісаў:

... У гэтым годзе нарадзіўся Міхась Лынькоў—будучы беларускі пролетарскі пісьменьнік і непакісны член Дома Пісьменьніка... Няхай жыве!

Як сьцьвярджаюць сьведкі, будучы Міхась Лынькоў скова падзіўіўся на бацькоў запіс і, прыжмыкнуўшыся, сказаў

— Рэлігія—опіум для народу.

Яшчэ ў той час гэтыя словы надзвычайна ўразумлілі „бацьку“, і роўна праз трыццаць год (на адзінаццатым гаду Кастрычніцкай рэвалюцыі), калі сяляне канчаткова кінулі хазаць у царкву,—адшоў і ад рэлігіі і сам „бацька“, прыслаўшы ў рэдакцыю мясцовай газеты ліст іменна ў тым сэнсе, што рэлігія гэта опіум для народу.

Біяграфію Міхася Лынькова я буду разглядаць выключна навукова, да чаго і пераходжу.

Міхась Лынькоў нарадзіўся ад таты і мамы.

Сягодняшніму трыццацігадоваму Міхасю Лынькову дваццаць дзевяць год таму назад быў роўна адзін год.

Можа чытач пачынае сумнявацца ў навуковасці маея працы?

І зусім дарэмна...

Я не пратэндую на годнасьць акадэміка, але вось ведаю і такія навуковыя працы, як „Беларускія коржыкі пад ікру і сьмятану“, або, „Чаму сьпяваюць пёўні“ і аўтараў гэтых прац залічылі ў навуковыя працаўнікі і нават годнасьць профэсараў давалі...

Але абыйдзем гэта...

Дзіцячыя гады Міхася Лынькова праходзілі так: білі будучага пісьменьніка браты...

Сёстры білі

Бацькі білі

Ды ці мала хто за царом пісьменьніка біў...

Але і сам будучы пісьменьнік ці мала адбіваўся...

Быў братоў, вучняў, шыбы...

Вось так пакрысе і выбіўся ў пісьменьнікі.

Але для таго, каб не замарыць чытача доўгімі і няцікавымі біяграфічнымі разважаньнямі (якія чытач у дастатковай колькасьці знайдзе ў адмысловых па гэтым пытаньню працах нашых крытыкаў), я абмяжуюся заўвагай аб тым, што дзіцячыя гады Міхася са шчасьцем з-за паркалёвай сарочкі, або з-за бацькавай хлывісьніцы, якая шчасьліва абмінула будучага пісьменьніка,—што ўсе гэтыя радасьці не звязаліся неадменнай прывілегіяй Міхася Лынькова,—так жылі ў тыя часы і Чарот, і Галавач, і Мурашка, і нават Бэндэ.

Рос Міхась Лынькоў ад бацькавай палучкі да бацькавай палучкі, бо ў дзень палучкі маці з раніцы пачынала сварку, а бацька, згодна гадамі выпрацаванаму ўмоўнаму рэфлексу, сыстэматычна ў гэты дзень запіваў, а Міхась забіваўся ў падпечак, што, зразумела, ня спрыяла шпаркаму росту будучага пролетарскага пісьменьніка.

Тым ня менш умовы для творчай працы Міхася Лынькова былі самыя спрыяючыя:

Кніжок для чытаньня ня было...

Гэты, апрача бульбы, анікай...

Працы нідзе не пашукаеш...

Пішы сабе ды пасьвітай...

Праўда, часамі, бацькі гвалі з-за стала будучага пісьменьніка. Тады, будучы пісьменьнік, залазіў у вышэйадзначаны падпечак

Залезе ў вышэйадзначаны падпечак і піша сабе ды пасьвітае.

Дужа падпечак у старыя часы спрыяў творчай працы будучых пролетарскіх пісьменьнікаў.

Праўда, Менскі Камгас і да гэтага часу не пазбавіўся пэўнай ідэалізацыі падпечка, як найлепшага месца для творчай працы пролетарскага пісьменьніка.

Каб ня быць галаслоўным, скажам, што Лынькову Менскі Камгас і да гэтага часу адмаўляе ў пакоі

— Няхай, маўляў, ізноў у падпечку папіша...

— Жадзем, маўляў, далейшага творчага росквіту.

Але я ўхіліўся ў бок ад непасрэднай біяграфіі Міхася Лынькова, да якой і пераходжу зноў з навуковым аналізам.

Праз кожны год Міхась Лынькоў вырастаў роўна на адзін год. Калі адзін год канчаўся, наступаву другі год.

Высакосны год меў трыста шэсьцьдзесят шэсьць дзён, невысакосны трыста шэсьцьдзесят пяць.

У адзін з трохсот шэсьцідзесяці пяці дзён невысакоснага году Міхась Лынькоў скончыў Рагачэўскую настаўніцкую сэмінарыю.

На гэтым і скончыліся унівэрсытэты Міхася Лынькова, бо гэта было ў тыя часы, калі нават для самых перадавых настаўнікаў комплексны мэтад уяўляўся як сынтэз лінейкі з падзатыльнікам, а нашыя студэнты з рабочых і сялян яшчэ чакалі на Кастрычніцкую рэвалюцыю, якая адчыніць для іх вышэйшыя навуковыя ўстановы, інстытуты ды акадэміі.

1917 г. застаў Міхась Лынькова вясковым настаўнікам.
З кастрычніка 1917 г. Міхась Лынькоў займаўся рэволю-
цыяй...

Партызанскія атрады і франты Чырвонай арміі, а ў далей-
шым сельгораўская і газетная праца былі для Лынькова Бру-
саўскім інстытутам, праз які ён вышаў у беларускую проле-
тарскую літаратуру.

На ўсе беларускія літаратары ішлі ў літаратуру гэтакім шляхам
Некаторыя, як скажам Грамыкі, Цывікевічы, Байковы і г. д.
увайшлі ў літаратуру з некаторымі адхіленнямі, — уцякаючы
то ад партызанскіх атрадаў, то ад Чырвонай арміі...

... І раптам Грамыка ўжо вялікі поэт!

Байкоў яму ўжо „нех бэндзе пахвалёны“ піша.

Цывікевіч яго ўжо асобнымі выданнямі друкуе...

Паглядзіш, было, на ўсё гэта, ды і так.

— Эх, сволачы.

Надумаеш ды зм. ўчыш...

Ні адзін актор БДТ такога лаяльнага савецкага спеца на
сцэне ня згулае, як гэтая група...

Надумаеш ды зноў змоўчыш.

Але з гэтай „разнавіднасьцю“ беларускай літаратуры кому-
ніст-пісьменьнік Міхась Лынькоў ніколі нічога супольнага
ня меў.

На гэтым-бы я і скончыў літаратурны сілуэт Міхасы Лынь-
кова, але, мяркуючы, што ў чытача могуць паўстаць яшчэ дзе
якія пытаньні ў сувязі з гэтым сілуэтам, я сьпяшаюся на іх
адказаць.

Першае — у якім годзе Міхась Лынькоў пачаў пісаць і якія
яго першыя творы?

Адказваю: Міхась Лынькоў пачаў пісаць з 1926 г. Першы
яго твор быў надрукаваны пад назваю „З пражытых гадоў“,
другі „Гой“.

Другое пытаньне. Ці жанаты Міхась Лынькоў?

Адказваю: жанаты, але гэта справа персональная, інтымная
і да літаратурнага сілуэту непасрэдных адносін ня мае.

Трэцяе пытаньне. Ці дасьць, нарэшце, Менскі Камгас пакой
Лынькову? Адказваю: зьвярнецца па адрасу — Менск, Плян
Воля, Менгоркамгас.

Алёша.

В. Таўлай *)

АПОШНЯЕ СЛОВА

„Высокі Суд!“ Увасабленьне ката!
Пачуй! Хачу сказаць табе я пару слоў!
За гэта, зразумела, мне заплаці
Не пашкадуеш! Хай! Хоць сто гадоў!

Я—камунар! Няломны і бунтарны
За шчасьце ўсіх народаў барацьбіт.
Імкнуўся ўсёй душой да праўды сьветазарнай!
І гэтага імкненьня нікому не разьбіць!

„Высокі Суд!“ Залежны „незалежнік“!
Комэдыя ў двух актах! Бясстыдная гульня!
Паглянь! Перад табой стаіць бунтар-мяцежнік
З вачыма гордымі і поўнымі агня!

Я—камунар! Ваш вораг, супастаты,
І не пакору вам, а вызаў прынашу!
У грудзёх маіх кіпіць к вам гнеў агнём крылатым.
Прэч рукі брудныя! Я ласкі не прашу!

„Высокі Суд!“ Капіталіст! Абшарнік!
Над шыяй над маёй Дамокляў меч павіс!
Ды знай,—не задражы! Пагрозы ўсе—намарна!
Я не згаджусь пайсьці на подлы кампраміс!

Ну, што-ж? Вынось прысуд! Я—толькі усміхнуся.
Дык хай завуюць кулі, забразгаюць мячы!
Я—камунар! Нічога не баюся!
Канец камэдыі рабеце, палачы!

Заходняя Беларусь
Горадня—Вастрог
25-XI—1929 г.

*) В. Таўлай малады паэт Зах. Беларусі, які нядаўна ўцёк
ад белага тэрору ў Польшчы. Палітэняволены. Прасядзеў і год
у вастрозе ў Гародні. За ўдзел у антыфашыскай дэманстра-
цыі ў Віл. бел. гімназіі дырэктарам Астроўскім быў выключаны
з гімназіі і перададзены ў рукі паліцыі.

ГУТАРКА З МАШЫНІСТАМ

Нарыс Е. САДОЎСКАГА

ПАРАВОЗ, на якім мы ехалі, пабудавалі 25 год таму назад на Неўскім заводзе. 25 гадоў бесьперапыннага бега адбіліся на старым... Скура яго была цёмна-бурага колеру.

Труба—самая прыгожая частка машыны... На кур'ерскіх паравозах яна нібы лютэтка. На гэтым-жа паравозе труба была нейкага дзіўнага шэрага колеру, паліняўшая.

Наогул стары моцна патрапаўся... І усё-ж гэта быў добры паравоз, які мог рабіць прабег ад Менску да вялікіх вузлавых станцый лёгка, без усялякіх цяжкасцяў... Не дарэмна машыніст Глянцаў гэтак любіў сваю машыну.

Глянцаў ведаў усё нутро паравозу. Усе раны, хворыя месцы, і гэта дазваляла яму ўберагчы паравоз ад усялякіх здарэнняў.

Ці любіў Глянцаў каго-небудзь больш, чым гэтую машыну? Так любіў ячэйку, членам якой ён быў, дачку, якая толькі-што пайшла ў школу.

Але не, ня больш, гэта была роўная любоў.

Стары любіў старога. Глянцаў стары. Я стаю каля яго, бок а бок, угледжваюся як ён сьмела вядзе паравоз.

Глянцаў гутарыць са мной і ўсё-ж рука на рычагах. Годы навучылі яго вясыці паравоз бяз страху і ён зараз—можа рабіць гэта нават з зачыненымі вачыма правільна.

Я ўглядаюся ў машыніста і чамусьці знаходжу шмат адполькавых рысаў паміж ім і яго любімай машынай.

І Глянцаў старэнькі... І ў яго ад дыму "кура цёмна-бурага колеру.

25 год бегу. Не, у Глянцава большы стаж. Ён расказвае аб сабе.

— 40 год, брацішка, 40 год па гэтых шляхах імчуся. Састарэўся на іх, але пакінуць іх яшчэ ня зьбіраюся. Я, як машына. Год бяжыць, а потым у дэпо на рамонт. Улетку і я рэмантуюся.

Міналі кілёметры, імчаўся паравоз.

Памощнік Глянцава глядзеў за толкай... Ён сачыў за стрэлкай маномэтру, мяшаў лапатай вугаль і час-ад-часу закідваў лапату ў круглую глотку топкі.

Паравоз ішоў з хуткасцю 80 кілёметраў у гадзіну, прапускаючы лясы, палі, вёскі, станцыі.

Глянцаў веў састаў да вузлавой станцыі, а там зьмена.

Былі сур'ёзныя перагоны, на іх стары змаўкаў, глядзеў у вузкае законца, прабітае наперадзе паравоза, і пільна сачыў за рэйкамі.

"Старыя" везлі 10 вагонаў, якія былі перапоўнены пасажырамі. Гэта на іх плячох ляжала адказнасць за жыццё дзесяткаў людзей.

На вузлавой станцыі—сцэпшчыкі адцапілі паравоз, і Глянцаў выбраўся на вольны шлях.

Ці расказываць аб гісторыі гэтай паездкі. Не, навошта.

Народны камісар шляхоў зносіў СССР т. Рухімовіч даў загад, па якому 8 дарог, у тым ліку і зьве у БССР, Заходняя і Маскоўская, павінны былі да 5 сакавіка перайсці на спараную язду.

Ці знаёмы ўжо чытач з гэтым тэрмінам? Апошнія гады на нашых дарогах у паравоза ня было сталай абслугоўваючай брыгады. Да вызначанай станцыі—абслугоўвала адна група, потым яна змянялася другой брыгадай.

Гэта зьмена брыгад, зразумела, адбівалася на самім паравозе. Ні было аднаго гаспадара. Кожныя 5—6 гадзін прыходзілі новыя людзі, і паравоз ад гэтага цяжка хварэў.

У адозьве ЦК УсеКП(б) і СНК СССР знойдзены правільны ключ да аздаруленьня транспарту—спараная язда.

Дзеве ці тры брыгады прымацоўваюцца да паравозу, і гэта ўжо яны цалкам адказваюць за яго.

Першы месяц дарога перайшла на гэты мэтад, а ён ужо апраўдвае сябе.

Стары Глянцаў па дарозе ў дэпо расказвае карысьць новай сыстэмы.

— Бачыў, як у дэпо машыністы навокал сваіх паравозаў клапоціцца—гэтак і павінна быць.

Брыгады сачаць за рамонтам, самі дапамагаюць рамантаваць паравоз. І вось бачыш—адзін рамонт, другі і паравоз робіцца здаровым.

Са многімі машыністамі Глянцаў вітаецца і ўдагонку кідае жарты:

— Цягнешся, старына.

Ад спаранай язды шмат карысьці... Па Аршанскім вузлу прабег паравозаў узрос да 263 кілёметраў у суткі. Вышэй нормы!

Брыгады ў спараным стане. Штурмуюць медахоны.

У Менску завод "Полымя Рэвалюцыі" даў вышэй пляну 10 вагонаў і адзін паравоз. Пралетарыі Менску, БССР і ўсяго Савецкага Саюзу ідуць на дапамогу транспарту і арганізуюць суботнік.

Мы спыніліся. Перад намі праходзіў доўгі састаў таварнага поезда, і трэба было перакакаць яго.

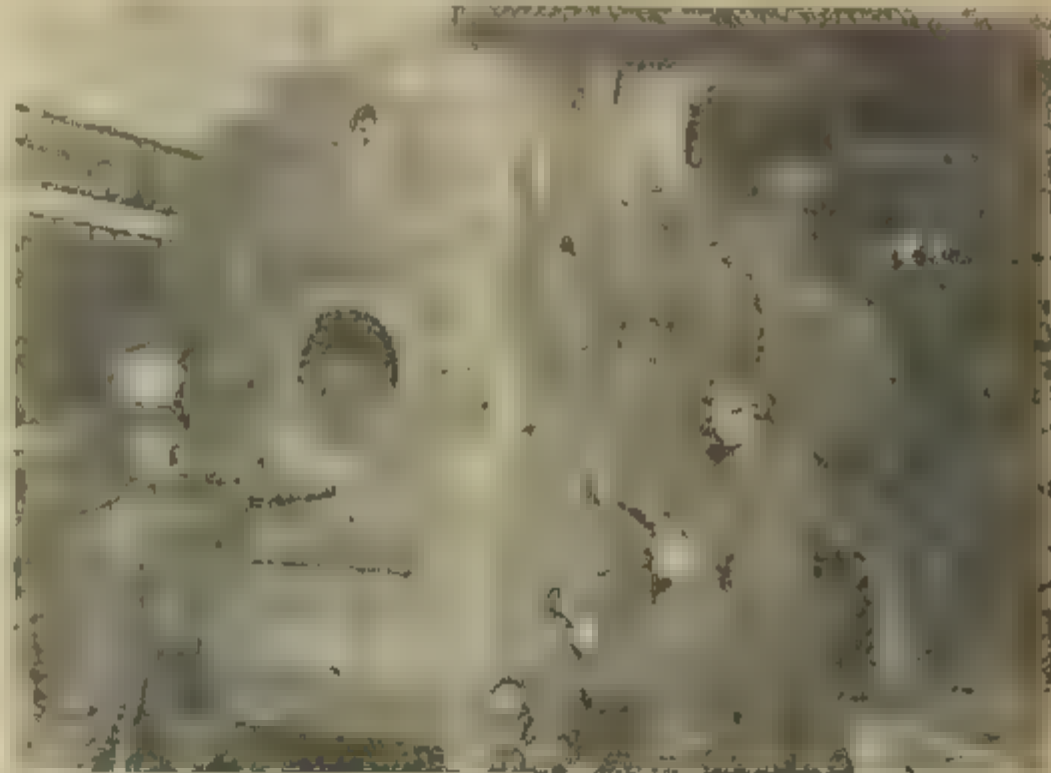
— Але ты ня думай,—гаварыў Глянцаў,—што ўжо ўсё. Перайшлі на спараную язду і можна супакоіцца.

Цягнік прайшоў, мы перайшлі чыгунку і выйшлі на плянформу станцыі.

— Ты схадзі на станцыю і паглядзі расклад, а потым прачер. Пабачыш, што па раскладу ходзіць толькі 70—80 процантаў паяздоў... А гэта вялікае зло.

Шуміць вялікі вузлавая вучастак. Прабываюць цягнікі.

Ключ да аздаруленьня сталёвых рээк знойдзены. Спараная брыгада аздаровіць транспарт.

З вузкага месца транспарт павінен абараціцца ў магутны рухавік сацыялістычнага будаўніцтва.

БАБРУЙСКІ КОМБІНАТ

Нэрыс
С. ГРАХОЎСКАГА

ГРУЗНАЕ цела аўтобуса робіць нязграбна паварот і моўкне матор.

Гадзіннік на высокай чырвонай вежы паказвае палову восьмай. Чатыры чорных трубы выпускаюць сівы дым; на ім пераліваюцца праменьні толькі-што вынырнуўшага сонца.

... Гудок.

— Заклік да працы. Сьпяшаюся ў цэх: ён здалёку выглядае прыгорбленым, доўгім, доўгім, з шматлікімі выступамі, дзвя-рыма, сутарэннямі. Ён—беладрэўны цэх—адна неаддыманая частка магутнага волату—Бабруйскага Дрэваапрацоўчага Комбінату.

Ён толькі вясною мінулага году першы раз уздыхнуў венты-лятарамі, закруціліся вострыя пілы, запелі пасы.

У белых цагляных сьценах штормам забілася жыццё.

Людзі і лічбы.

Гомель,

Менск,

Мазыр,

далі людзей, далі рабочых беладрэўнаму цэху.

Тры профшколы выхавалі 300 чалавек, навучылі валодаць машынай, змагацца ўпарта за прамфіплян, за наша будаўніцтва. Яны маладыя бадзёрыя хлопцы, упартыя, адданыя справе. Іх звязалі гады вучобы, іх зьліла ў адно праца.

... У цэху безьліч варштатаў, усе яны разьмеркаваны ў хронологічным парадку працэсу працы, адзін за адным у тры рады стаяць надзіва складаныя варштаты.

Уключылі рубільнік.

Хлынуў ток у тоўстыя артэрыі правадоў, з дзікім (на першы погляд) сьвістам закруціліся пілы, зараўлі нажы, уразаючыся ў белае цела сухіх сасновых дэталей. Яны бягуць па падачы, даганяюць адзін другога, плывуць ад варштату к варштату.

Роўныя белыя з выямкамі дзіркімі плывуць у канец цэху.

Пасьля іх гоняць у зборачны цэх.

Тут працуе ў дзень 10 зборшчыкаў, каля кожнага вагонка рознага віду дэталей, яны складаюцца, улазяць адна ў адну і атрымоўваюцца "разьбітыя" ўзьмеры.

Іх ідэяць, прыціскаюць дэталі да дэталі і складаюцца груды па дзіва прыгожых экспартных дзвярэй.

Яшчэ нядаўна два-тры месяцы беладрэўны цэх клікамі "чарапахай"—ён выканаў толькі 22% свае праграмы, ён абвясціў прарыв. Часта стаялі варштаты, а то і па тры гадзіны маўчаў увесь цэх.

Рабочыя бегалі, хваляваліся, расло абурэньне.

— Няма току!!!

Зьвінеў тэлефон.

Электрастанцыя адказвала:

— Няма паліва!!!

— Няма труссы!!!

— Выключаем пару!!!

У сушыльных камэрах псаваліся сьвежыя дошкі, маўчалі каларыфэры.

Ня было матар'ялу.

Рабочыя крычалі, як галодныя—хлеба, як паміраючы—вады.

— Току!!!

— Току!!!

Пасылаліся цэлыя брыгады на электрастанцыю, цягалі дровы, насілі апілкі, і зноў пачынаў цягнуцца чорны дым з чацьвертай трубы.

Ток—ёсьць!!!

Заклік беладрэўцаў

На плоце каля ўваходу на двор комбінату вісеў вялізарны фанэрны ліст. Вялікія літары шротам білі ў сэрца кожнага рабочага, царапалі мазгі трыагай...

І лесіх адказаў:

Даём!!!

Будзе!!!

Сказала электрастанцыя...

Уключылі рубільнік. Пабеглі роўныя сасновыя дэталі, закружыліся трансмісіі, зараўлі пілы.

Гладкія чыстыя, як шкло, дзверы адвозяць электро-ваганэтка з пад шліфавальнага варштату.

А пасьля іх імчаць цягнікі ў далёкі Балтыцкі порт—гэта наша залатая валюта, нашы дзверы вытрымалі конкурэнцыю на міжнародным рынку, выціснуўшы дзверы Швэцыі і Амэрыкі. І асноўную частку дае іх Белцэх.

Мы выканалі сьняньні 95,6%—гэта яшчэ мала, гэтага для нас не хапае

Дадзім 100!!!

Зьнішчым брак!!!

— б'юць у вочы лёзунгі каляровасьцю фарб, цэх працуе, цэх на поўным ходзе.

А за цэхам ляцяць эшалёны з экспартнымі матар'яламі па-за межы Савецкага Саюзу.

ПА ЧЫРВОНОЙ БЕЛАРУСІ.

Нядаўна на заводзе „Энергія“ адчынілася комсамольскае аддзяленне ашчадкас, Каса пачала вытвараць разьлікі ў рабочым цэху.

На здымку зверху: выплата зарплаты ў адным з цэхаў заводу.

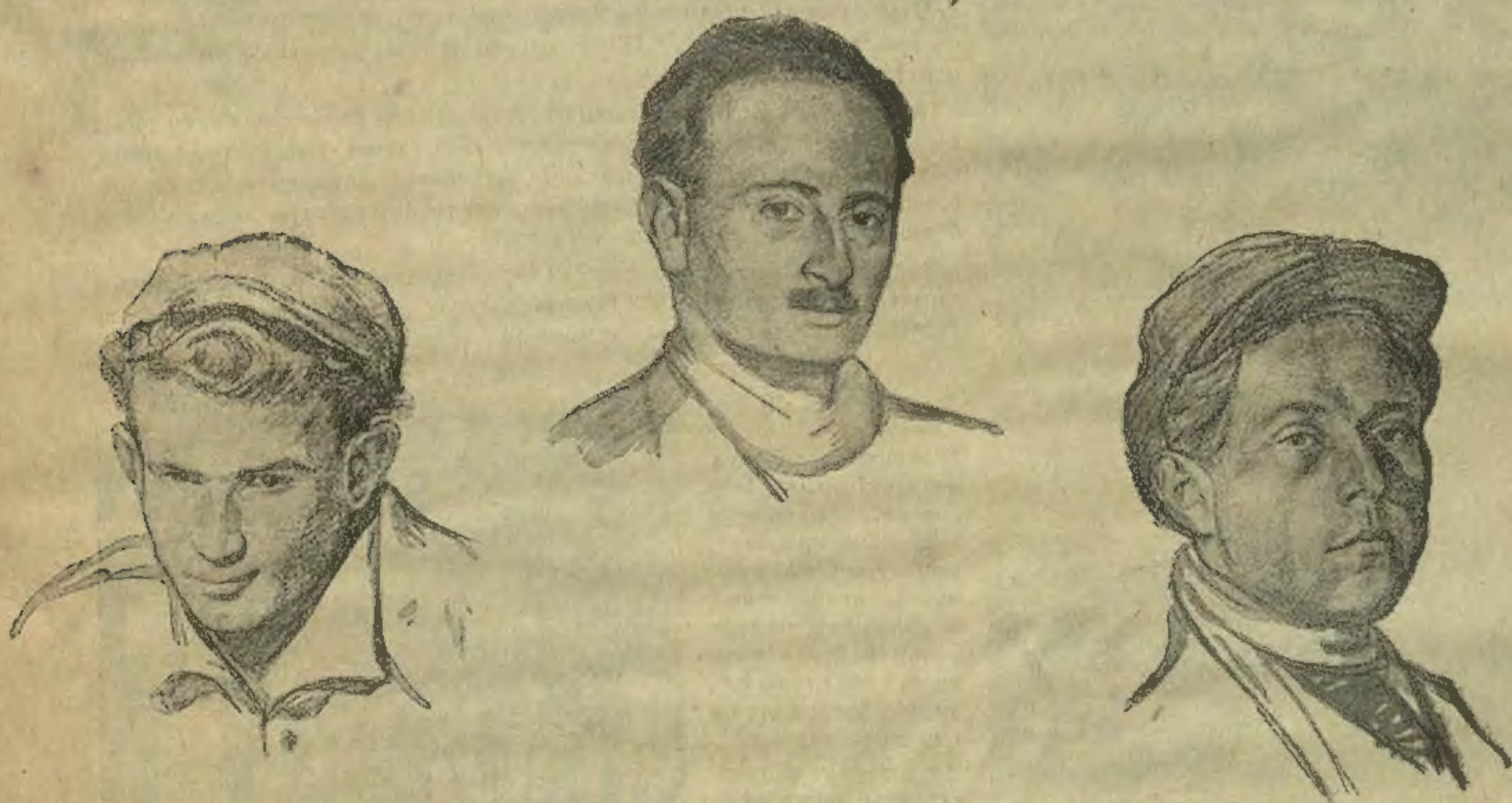
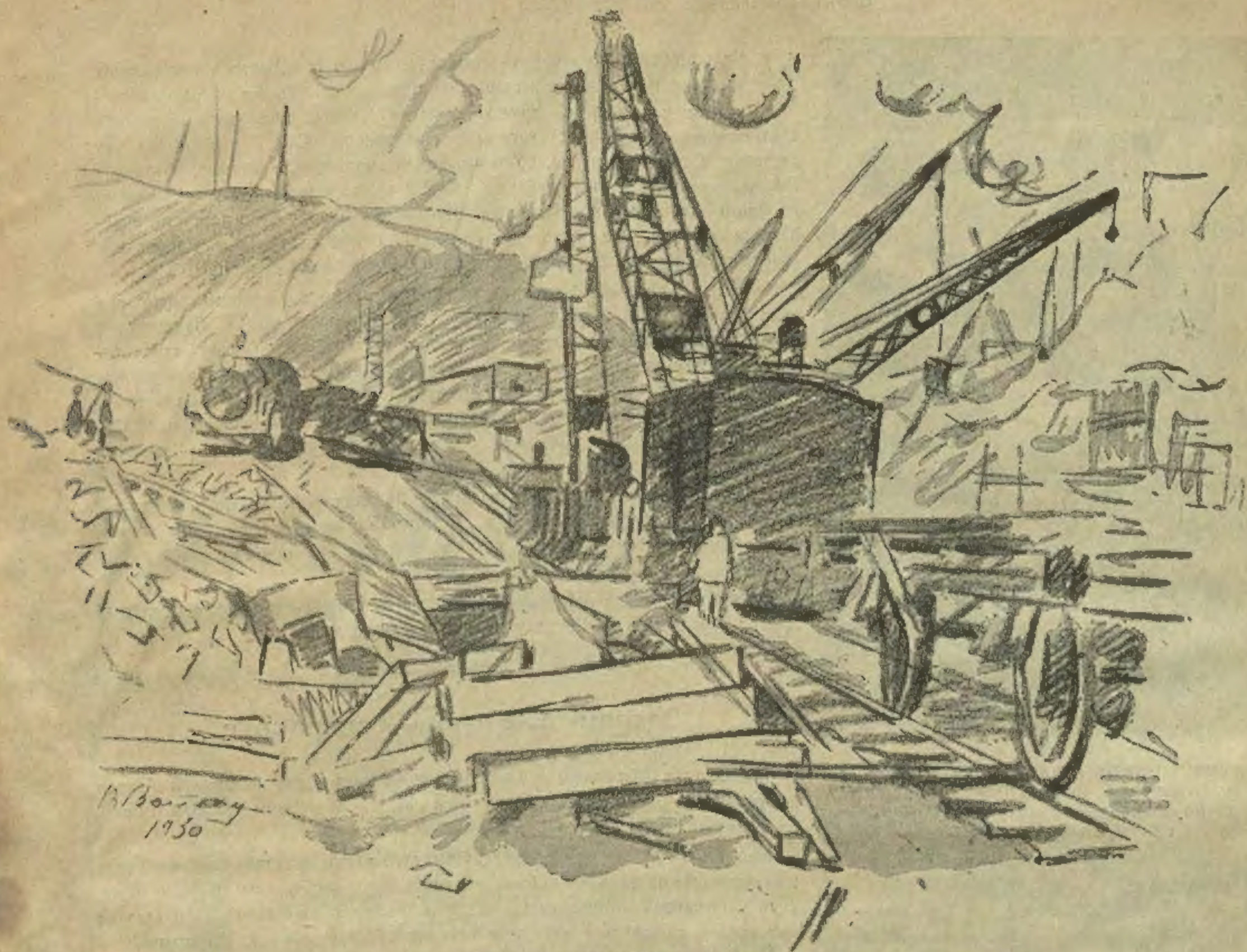
На здымку пасярэдзіне: група рабочых саўгасу „Вішнеўка“ арганізавалася ва ўдарную брыгаду ў адказ на выступленне меншавікоў-Інтэрвэнтаў.

На здымку ўнізе злева: група трактарыстаў буйнейшага жывёлагадоўчага саўгасу БССР „Вішнеўка“ адказала меншавікам-Інтэрвэнтам уступленьнем у камуністычную партыю. Гэтая група абавязалася падняць звыш пляну 75 га зямлі, назваўшы яе „Наш адказ Інтэрвэнтам“.

На здымку ўнізе справа: рамонт трактарнай восі. Саўгас „Вішнеўка“.

З альбому ВАЛЕНЦІНА ВОЛКАВА.

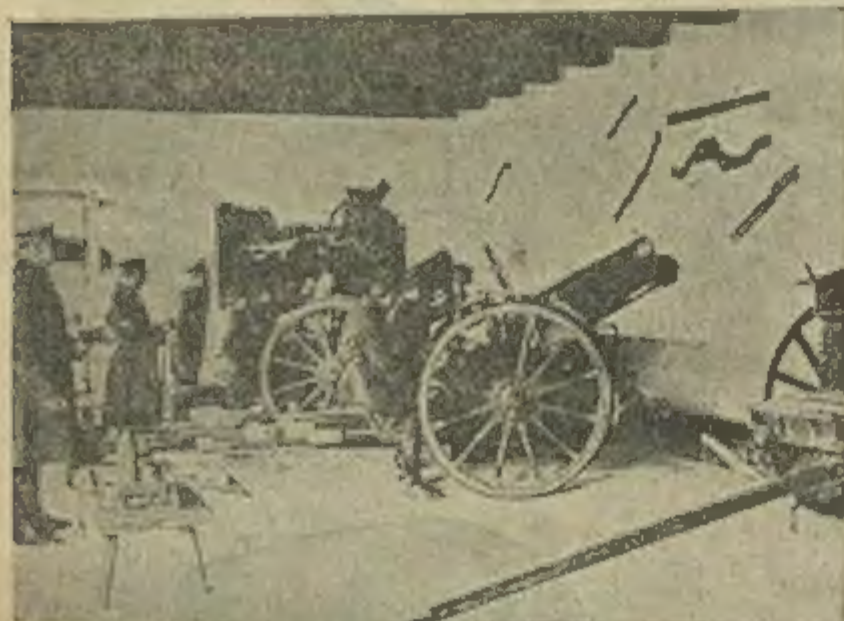
ЗВЕРХУ: Малюнак Дніпрастану. ЗНІЗУ: Лепшья ўдарнікі Дніпрастану.

НА ХВАЛЯХ КАПІТАЛІСТЫЧНАГА СЬВЕТУ.

Вызваленне Валеніуса.

На здымку паказана, як даводзіцца перавозіць у Амерыцы каштоўныя транспарты ў аўто, бо злачынцы карыстаюцца дапамогай афіцыйнай улады.

ФАШЫЗМ РЫХТУЕЦЦА ДА НОВАЙ СУСЬВЕТНАЙ ВАЙНЫ
УЗМАЦІМ ПРОЛЕТАРСКУЮ ПІЛЬНАСЬЦЬ.

У ФАШЫЦКАЙ Фінлянды арыштоўваюць усіх „левых“ політычных дзеячоў. Клясавы суд выносіць катаржныя прыгаворы рэволюцыйным рабочым. Фашыцкі друк і выдатныя політычныя дзеячы фінскай контрвыведкі вядуць бессаромлівае цікаваньне СССР. Размовы аб „заваёве“ Саветскай краіны, аб зьвяржэньні „маскоўскае ўлады“, аб авэксіі Ленінграда і паўночных губэрняў СССР аж да Уралу арабіліся моднымі на фашыцкіх мітынгах. Нахабныя провокацыі фінскіх фашыстаў не зьяўляюцца навіной. Не зьяўляецца навіной і тое, што гэтыя провокацыі зьяўляюцца складанай часткай падрыхтоўкі інтэрвенцыі супроць СССР.

На гэтым фоне вельмі характарна паведамленьне з Фінлянды, што суд зьмяніў прысуд быўшаму начальніку генэральнага штаба Валеніусу і „ўмоўна“ вызваліў яго. Фашыст Валеніус вызначыўся ня толькі тым, што па яго загаду ландасцы (фашысты) прапавалі схапіць быўшага прэзыдэнта Фінлянды Стольбэрга і перакінуць яго ў СССР, але і тым, што ён падрыхтоўваў дзяржаўны пераварот з мэтай безадкладнага абвешчэньня вайны СССР. Вось за гэтую раду фашыцкі суд лічыць магчымым узнагародзіць Валеніус ўмоўным вызваленьнем.

У дзень вызваленьня Валеніуса новы прэзыдэнт рэспублікі Сьвінхуву прызначыў за старшывую Савету абароны крывацківага ката фінляндзка рэволюцыі, забойцу дзесяткаў тысяч рабочых, добра вядомага сваёй лютай варожасьцю да СССР генэрала Манэргэйма.

Вызваленне Валеніуса і прызначэньне Манэргэйма — досыць красамоўны факты. Працоўныя СССР дадуць ім адпаведную ацэнку.

Залпамі ліквідуюць беспрацоўе.

У Седлецах (Польшча) у канцы сакавіка мела месца надзвычай баявое выступленьне беспрацоўных з прычыны спыненьня выдачы ўрадавымі органамі дапамогі па беспрацоўі.

Каля 1.000 беспрацоўных, даведаўшыся аб гэтым, уварваліся ў магістрат і катэгорычна патрабавалі выдачы дапамогі. Зараз-жа была выклікана паліцыя, якая з пажарнай помпы пачала заліваць беспрацоўных вадой. Калі гэта не дапамагло, паліцэйскія далі некалькі залпаў са стрэльбаў. Беспрацоўныя адказалі градам каменяў і атакавалі паліцыю крэсламі, палкамі. Барацьба цягнулася некалькі гадзін. Шмат паліцэйскіх было паранена. Памяшканьне магістрату разбурана ўшчэнт.

Гэтак па ўсёй Польшчы. Фашыцкі орган „Кур'ер Віленскі“ за адзін толькі дзень прывозіць шэсьць самагубстваў з-за галечы і адсутнасьці працы, якія мелі месца ў Вільні. Ясна, што такі шлях выбіраюць толькі слабыя; большасьць разам з усёй рабочай клясай вядзе бязьлітасную рэволюцыйную барацьбу супроць дыктатуры фашызму.

Выступленьні беспрацоўных набылі настолькі востры, пагражаючы фашызму характар, што міністэрства ўнутраных спраў выдала распараджэньне аб ўзбраеньні паліцыі танкамі, кулямэтамі і газавымі бомбамі.

Мільёны сялянскага насельніцтва за ўсім сьвеце, прыбітыя аграрным крызісам, выкінутыя на вуліцу з прададзеных з аукцыёну памяшканьняў, ідуць у гарады і павялічваюць армію беспрацоўнага пролетарыяту.

На здымку: Дэманстранты перад хлебнай крамай патрабуюць хлеба.

Адказны рэдактар МІХАСЬ ЧАРОТ.

Выданьне Беларускага Дзярж. Выдавецтва.

ЛЕПШАЯ РЕКЛАМА

У адзіным у БССР—двохтыднёвым ілюстраваным часопісу „Чырвоная Беларусь“

Дзесяткі тысяч працоўных „чытаюць“ „Чырвоную Беларусь“
 арганізацыям скідка. званеце па тэлефонам № 17-12, 7-41
 і да вас будзе высланы працаўнік для прыёму абвесткі
 змяшчэньне абвесткі **ГАРАНТУЕ ПОЎНЫ ПОСЬПЕХ**
 у „Чырвонай Беларусі“

АДДЗЕЛ ПАДПІСНЫХ І ПЭРЫОДЫЧНЫХ ВЫДАННЯЎ

ПАДПІШЫСЯ НА 1931

на адзіны ў ВССР ілюстраваны двухтыднёвы часопіс тыпу лепшых ілюстраваных часопісаў СССР

Чырвоная Беларусь

ПАД РЕДАКЦЫЯЙ МІХАСЯ ЧАРОТА

У „Чырвонай Беларусі“ на працягу 1931 г. будуць зьмешчаны:

Апавяданьні: Авалава, З. Бядулі, С. Баранавых, Іл. Барашкі, Вольнага, Тараса Гушчы, Цішкі Гартнага, Платона Галавача, Даўгапольскага, Міхася Зарэчнага, Іабаха, Васіля Каваля, Элі Кагана, Р. Кальтофэі, М. Кальтофэі, М. Лынькова, Ліманаўскага, Р. Мурашкі, Маўра, М. Нікановіча, Нёманскага, Кузьмы Чорнага, Міхася Чарота і інш.

Пэзмы і вершы: А. Аляксандравіна, Астапенкі, Янкі Бобрыка, П. Броўкі, М. Багуна, Алесь Звонака, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Кралівы, Максіма Лужаніна, Валерыя Маракова, І. Плаўніка, Юлія Таўбіна, Ізі Харыка, Ул. Хадыкі, М. Хведаровіча, Міхася Чарота, С. Шушкевіча і інш.

Нарысы і фэльетоны: Бяліны-Падгаецкага, Бэндэ, Вольнага, Яўгена Жука, Цімоха Зарэчнага, Клімчука, Мікуліча, Васіля Сташэўскага, Шкадарэвіча, Хв. Шынклера.

Малюнкі і фото: Ахрэмчыка, Аэгура, Бразэра, Булычова, Вал. Волкава, Давідовіча, Кіпніса, Барыса Малкіна, Мазэлева, Ул. Семянякі, Салавейчыка, М. Філіповіча і цэлага шэрагу раённых карэспандэнтаў.

УСЯГО „ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ ДАЕ Ў ГОД:

звыш 1000 фотоэдымнаў, якія ілюструюць соцыялістычнае будаўніцтва СССР і БССР, а таксама замежнае жыццё, звыш 300 малюнкаў лепшых мастакоў, звыш 200 апавяданьняў, вершаў і нарысаў.

„Чырвоная Беларусь“ будзе высьвятляць:

самыя шырокія праявы жыцця, рэканструкцыйнага пэрыоду і магутнага наступу на ўсяму фронту вёскі, соцыялістычнага слаборніцтва і ўдарніцтва, змаганьне за пяцігодку ў чатыры гады, калектывізацыю сельскай гаспадаркі і інш.

Умовы падпіскі:

На 1 год		На 6 мес.		На 3 мес.		Асобны пумар каштуе	15 к.
р.	к.	р.	к.	р.	к.		
3	—	1	50	—	75		

Тэлефон рэдакцыі
17-09Тэлефон бюро
падпіскі 17-12

Падпіска прымаецца: Аддзелам падпісных і пэрыодычных выданняў БДВ, Менск, Савецкая, 79; усімі кнігарнямі, кідскамі і ўпаўнаважанымі БДВ, усімі пашт.-тэлеграфнымі канторамі і крамамі спажыв. коопэрацыі.